

UCHWAŁA Nr XLIX/366/14
Rady Miejskiej w Rychwale
z dnia 29 maja 2014 roku

w sprawie uchwalenia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Rychwał na lata 2013 – 2032”.

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.) oraz Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2008 – 2032, przyjętego uchwałą Rady Ministrów Nr 122/09 z dnia 14 lipca 2009 r., zmienioną uchwałą Rady Ministrów Nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r., Rada Miejska w Rychwale uchwala, co następuje:

§ 1

Uchwala się „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Rychwał na lata 2013 – 2032” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

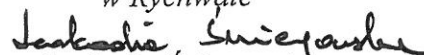
§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Rychwała

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Wiceprzewodnicząca Rady Miejskiej
w Rychwale

Leokadia Śniegowska

amtrans progres OCHRONA ŚRODOWISKA

AM Trans Progres Sp. z o.o.
ul. Sarmacka 7, PL 61-616 Poznań, NIP 9721039818, REGON 634348703
T: +48 61 656 97 37, T: +48 61 656 95 60, F: +48 61 656 95 50, E: biuro@amtrans.pl

ISO 9001

ISO 14001

OHSAS 18001

Załącznik do uchwały Nr XLIX/366/14
Rady Miejskiej w Rychwale z dnia 29 maja 2014 roku

Zamawiający:

Gmina Rychwał

**Plac Wolności 16
62-570 Rychwał**

Nr umowy/zlecenia: Umowa nr G.7013.37.2013 z dnia 18.07.2013

PROGRAM USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY RYCHWAŁ na lata 2013 - 2032

listopad 2013

Opracowali: Andrzej Rudzki
Kajetan Konopczyński
Sprawdził: Marcin Konopczyński

www.amtrans.pl

SPIS TREŚCI

1. Charakterystyka Gminy.....	3
2. Wprowadzenie.....	3
3. Szkodliwość azbestu dla zdrowia ludzkiego	5
4. Prawne aspekty dotyczące postępowania z wyrobami zawierającymi azbest	7
5. Cel i zadania programu.....	10
6. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych	11
6.1 Metodyka i zakres inwentaryzacji	11
6.2 Wyniki inwentaryzacji.....	13
6.3 Azbest usunięty z terenu gminy w latach poprzednich.....	18
7. Program działań zmierzający do usunięcia wyrobów azbestowych	19
8. Beneficjenci programu	21
9. Harmonogram realizacji zadania.....	21
10. Finansowe aspekty realizacji programu	23
11. Harmonogram rzeczowy realizacji zadania.....	25
12. Potencjalne źródła finansowania	27
13. Wpływ wdrożenia programu na środowisko	30
14. Podsumowanie	33
15. Spis tabel	34
16. Materiały źródłowe	34
17. Załączniki	38

1. Charakterystyka Gminy

Gmina Rychwał jest gminą miejsko-wiejską, położoną w południowo-wschodniej części województwa Wielkopolskiego, w powiecie konińskim, na Równinie Rychwalskiej, przy drodze krajowej nr 25 Oleśnica - Bydgoszcz oraz przy trasie Jarocin - Tuliszków. Graniczy ona z sześcioma gminami: Grodziec, Rzgów, Stare Miasto, Tuliszków, Stawiszyn, Mycielin.

Obszar gminy wynosi 11 782 ha (118 km²), co sytuuje gminę na 5 miejscu wśród 14 gmin powiatu konińskiego. Sieć osadniczą gminy tworzą miasto Rychwał i 23 sołectwa. Według danych statystycznych (2011r.) gminę zamieszkuje 8363 mieszkańców, z czego 2378 w mieście i 5985 w sołectwach.

Miasto charakteryzuje parterowa i jednopiętrowa zabudowa, przeważają tu budynki murowane, jednak spotkać można nieliczne przedwojenne drewniane zabudowania. Siedziba władz lokalnych mieści się w ratuszu.

Gmina Rychwał ze względu na strukturę gruntów (79,4 % to użytki rolne, a 14,7 % to użytki leśne) ma charakter rolniczy. Dominują małe i średnie gospodarstwa.

Obecnie na terenie gminy nie rozwija się przemysł, natomiast stosunkowo dobrze rozwinięta jest sieć małych przedsiębiorstw usługowych i handlowych, w ostatnich latach odnotowuje się szybki wzrost podmiotów gospodarczych. Obecnie na terenie gminy zarejestrowanych jest około 350 podmiotów gospodarczych.

Na terenie Gminy są czyste zbiorniki wodne i duże obszary lasów mieszanych, przez które przebiegają pieszkie szlaki turystyczne oraz rekreacyjna ścieżka rowerowa. Po drodze ustawione są tablice informacyjne z umieszczonymi ciekawostkami przyrodniczymi, zwyczajami dzikiego ptactwa i zwierzyny. W okolicach miasta Rychwał jest obszar z unikatowymi stanowiskami roślinności błotnej „Bagno”, a we wsi Rybie stanowiska sosny pospolitej w wieku około 200 lat (pomnik przyrody).

Gmina posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę sieci wodociągowej. Miasto i Gmina Rychwał jest zwodociągowane w ok. 99 %.

Dbłość o środowisko i mieszkańców przejawia się w funkcjonowaniu oczyszczalni ścieków, kanalizacji sanitarnej, selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, kotłowni olejowych i na paliwo odnawialne (biomasę).

Stopień telefonizacji przewodowej gminy Rychwał osiągnął poziom 98%, co oznacza pełne zaspokojenie lokalnych potrzeb. Gmina znajduje się poza tym w obszarze zasięgu wszystkich operatorów sieci telefonii komórkowej.

Na terenie gminy funkcjonuje 8 szkół podstawowych, Gimnazjum im. Jana Pawła II i Przedszkole Samorządowe Plastuś, Gminna Biblioteka Publiczna, Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy w Rychwale prowadzony przez Starostwo Powiatowe w Koninie. Ponadto w gminie znajduje się 11 Ochotniczych Jednostek Straży Pożarnej, Ludowe Kluby Sportowe „Zjednoczeni Rychwał i „Fanclub” Dąbroszyn oraz Wiejskie Domy Kultury.

Ponadto w Rychwale jest Ośrodek Służby Zdrowia. W gminie działa Bank Spółdzielczy przy ul. Kaliskiej, Komisariat Policji przy ul. Sportowej oraz oddział Poczty Polskiej przy ul. Sportowej.

2. Wprowadzenie

Wyroby azbestowe szczególnie powszechnie wykorzystywano w kilku dziedzinach gospodarki. Najliczniejszą grupę zastosowań stanowią wyroby stosowane w budownictwie.

Azbest stosowano w wyrobach budowlanych powszechnego użycia: eternit, czyli płyty faliste azbestowo-cementowe o zawartości 10-13% azbestu do pokryć dachowych, płyty prasowane – płaskie o zbliżonej zawartości azbestu, płyty KARO – dachowe pokrycia lub elewacje, rury azbestowo-cementowe wysokociśnieniowe (krokidolit) i kanalizacyjne, stosowane także jako przewody wentylacyjne i dymowo-spalinowe (zawartość azbestu ok. 22%), kształtki azbestowo-cementowe oraz elementy wielkowymiarowe, stosowane w budownictwie ogólnym i przemysłowym (płyty azbestowo-cementowe płaskie wykorzystywane w lekkich przegrodach ścian warstwowych i wbudowane w płyty warstwowe prefabrykowane – PW3/A, PŻ/3W i PŻW 3/A/S).

Azbest mógł być stosowany w *budownictwie* wszędzie tam, gdzie potrzebna była podwyższona odporność ogniowa i zabezpieczenia ogniochronne elementów narażonych lub potencjalnie narażonych na wysoką temperaturę (kłapy przeciwpożarowe, ciągi telekomunikacyjne, tablice rozdzielcze elektryczne, węży ciepłownicze, obudowa klatki schodowej, przejścia kabli elektrycznych, przewodów ciepłowniczych i wentylacyjnych między stropami, zabezpieczenia elementów stropowych i ściennych strychów, piwnic, dróg ewakuacyjnych, konstrukcji stalowych). Azbest stosowano także w tkaninach wygłuszających hałas. Wyroby z azbestem projektanci dobierali indywidualnie do obiektów, z uwzględnieniem wymagań przeciwpożarowych.

Energetyka. Azbest stosowano w elektrociepłowniach i elektrowniach, w obmurzach kotłów (jako izolacje termiczne w formie sznurów i tektur na uszczelnieniach dylatacji podgrzewaczy powietrza), a także w uszczelnieniach urządzeń poddanych wysokiej temperaturze, w zaworach, wymiennikach ciepła, w izolacjach tras ciepłowniczych (jako płaszcze azbestowo-cementowe lub azbestowo-gipsowe).

Transport. Azbest stosowano do termoizolacji i izolacji elektrycznych urządzeń grzewczych w elektrowozach, tramwajach, wagonach, metrze (maty azbestowe w grzejnikach i tablicach rozdzielni elektrycznych), w termoizolacji silników pojazdów mechanicznych, w uszczelkach pod głowicę, elementach kolektorów wydechowych oraz elementach ciernych – sprzęgłach i hamulcach. Powszechnie stosowano azbest w kolejnictwie, w przemyśle lotniczym i stoczniowym, np. w statkach, szczególnie w miejscach narażonych na ogień, wymagających zwiększonej odporności na wysoką temperaturę.

Ustawa Prawo ochrony środowiska uznała azbest za substancję stwarzającą szczególne zagrożenie dla środowiska i wymagającą szczególnej ostrożności w czasie użytkowania zawierających ją wyrobów i przy ich demontażu, jak również przemieszczaniu powstałych odpadów.

Ustawa o odpadach nakazuje opracowanie planów gospodarki odpadami na szczeblu krajowym i wojewódzkim. Powinny one zawierać zapisy dotyczące usuwania wyrobów zawierających azbest, najlepiej w formie odpowiedniego programu inwentaryzacji i eliminowania z użytkowania wszystkich wyrobów azbestowych.

3. Szkodliwość azbestu dla zdrowia ludzkiego

Azbest to nazwa minerału włóknistego występującego w przyrodzie, który wykazuje znaczną wytrzymałość na rozciąganie, źle przewodzi ciepło, ma właściwości dźwiękochłonne i jest względnie odporny na działanie czynników chemicznych. Te właściwości azbestu sprawiły, że stał się on materiałem bardzo rozpowszechnionym w naszym otoczeniu, znajdując zastosowanie przy wytwarzaniu całej gamy wyrobów przemysłowych, jak i produktów używanych w życiu codziennym. Wyroby zawierające azbest oraz odpady azbestowe można podzielić – w zależności od trwałości i ilości zastosowanego spoiwa wiążącego – na: miękkie (łamliwe, kruche) i twarde (nie kruche, sztywne).

„Wyroby miękkie” o gęstości $< 1000 \text{ kg/m}^3$ charakteryzują się dużym procentowym udziałem azbestu. Łatwo ulegają uszkodzeniom, powodując duże emisje pyłu azbestu. Najczęściej spotykane są w obiektach przemysłowych (elektrociepłownie, huty). Narażeni na oddziaływanie tych pyłów są pracownicy wykonujący remonty izolacji lub uszczelnień urządzeń z udziałem azbestu. Uszczelnienia w instalacjach grzewczych – sznur azbestowy (wymagana jest jego wymiana bez względu na stan techniczny, z powodu trudnych warunków eksploatacji).

Wyroby miękkie to m.in.:

- sznury, płótna, tkaniny z dodatkiem azbestu (lub wykonane z samego azbestu),
- płyty i uszczelki kinkieryt (typu gambit, polonit), stosowane w ciepłownictwie na złączach rur, zaworów z gorącą wodą lub parą,
- płaszcze azbestowo-gipsowe stosowane w izolacji rur w ciepłownictwie,
- płyty i tektury miękkie (stosowane w izolacjach ognioochronnych),
- płyty ognioochronne typu „pyral” produkcji czechosłowackiej lub „sokali” produkcji NRD, zawierające ok. 30 - 50% azbestu (służą do okładzin ognioochronnych konstrukcji budynków oraz jako sufity podwieszane o podwyższonej odporności na ogień, także jako materiał do kłap przeciwpożarowych i przeciw dymnych),
- natryski azbestowe na konstrukcje stalowe zastosowane jako ognioochronne zabezpieczenie stalowej konstrukcji budynków o tzw. konstrukcji niesztynnej (np. budynki przemysłowe, biurowe; często są to obiekty indywidualnie projektowane, „nasycone” technologią budowlaną krajów zachodnioeuropejskich z lat 60-70., np. budynki ambasad).

Różne wyroby miękkie stosowane w budynkach z lat 60-70:

- a) płótno azbestowe na uszczelnieniu tłumika drgań w systemie klimatyzacji,
- b) tektura azbestowa,
- c) cienki sznur azbestowy.

„Wyroby twarde” o gęstości $> 1000 \text{ kg/m}^3$ są to najpowszechniej występujące w krajowym budownictwie wyroby zawierające azbest. Charakteryzują się dużym stopniem zwięzłości, dużym udziałem spoiwa (najczęściej jest nim cement), niską procentową zawartością azbestu (ok. 5% w płytach płaskich lignocementowych modyfikowanych, 12 - 13% w płytach płaskich i falistych azbestowo-cementowych i ok. 20% w rurach azbestowo-cementowych).

W przeciwieństwie do wyrobów miękkich, przez długi okres pozostają wyrobami emitującymi małe ilości pyłu azbestu. Można je więc uważać za mniej groźne w użytkowaniu oraz podczas prac remontowych od wyrobów miękkich. Mniej groźne są też ich odpady. Emisja pyłu azbestu może powstawać podczas uszkodzeń mechanicznych, np. przy piłowaniu lub szlifowaniu szybkoobrotowymi narzędziami elektrycznymi, nie wyposażonymi w miejscowe odciągi pyłu.

Do emisji pyłu dochodzi także w trakcie trwania destrukcji, np. emitują go stare płyty pokryć dachowych azbestowo-cementowych o naruszonej przez czynniki

atmosferyczne lub chemiczne powierzchni zewnętrznej. Wówczas zanieczyszczony jest też grunt w bezpośrednim sąsiedztwie rynny odprowadzającej wodę opadową.

Wyroby twarde to m.in.: - płyty azbestowo-cementowe faliste,

- płyty azbestowo-cementowe płaskie prasowane,
- płyty azbestowo-cementowe karo,
- płyty warstwowe PW3/A i podobne,
- rury azbestowo-cementowe,
- złącza, listwy, gąsiorzy wykonane z azbestocementu,
- płaszcze azbestowo-cementowe stosowane w izolacji rur w ciepłownictwie.

Azbest jest naturalnym, praktycznie niezniszczalnym surowcem o budowie włóknistej. Pęczki włókien mogą rozszczepić się na włókna cieńsze niż ludzki włos, kruszą się i łamią, przedostając w ten sposób do atmosfery. Dopóki włókna nie są uwalniane do powietrza i nie występuje ich wdychanie, wyroby z udziałem azbestu nie stanowią zagrożenia dla zdrowia. Na występowanie i typ patologii wpływa rodzaj azbestu, wymiary tworzących go włókien i ich stężenie oraz czas trwania narażenia. Biologiczna agresywność pyłu azbestowego jest zależna od stopnia penetracji i liczby włókien, które uległy retencji w płucach. Dużą rolę odgrywa także wrażliwość osobnicza (podatność danej osoby) i palenie papierosów. Unoszące się w powietrzu, niewidoczne dla oka, włókna azbestowe są wdychane przez ludzi i wnikają do organizmu człowieka przez układ oddechowy. Zalegające w płucach włókna mogą powodować zwłóknienie tkanki płucnej, czyli azbestozę, ale także raka płuc i międzybłoniaka opłucnej. Azbest jest najbardziej niebezpiecznym czynnikiem rakotwórczym. Największe zagrożenie stanowią włókna mikroskopijnej wielkości, które na zawsze pozostają w płucach i mogą powodować choroby nowotworowe płuc. Ważna jest świadomość, że choroby wywołane azbestem rozwijają się po 10-40 latach od czasu kontaktu z azbestem.

Wyroby azbestowe będące w dobrym stanie technicznym oraz odpowiednio zabezpieczone nie stanowią istotnego zagrożenia dla zdrowia ludzkiego. Zagrożenie jednak pojawia się wówczas, gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwości uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia. Do sytuacji takich dochodzi najczęściej w wyniku poddawania elementów azbestowych obróbce mechanicznej, jak również wskutek naruszania struktury wyrobu spowodowanej naturalnym starzeniem się materiału oraz pod wpływem oddziaływania czynników atmosferycznych.

Azbest jest zaliczany do dziesięciu najgroźniejszych substancji zanieczyszczających na ziemi. W związku z tym, azbest znajduje się w wykazie opracowanym przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej, jako niebezpieczna substancja chemiczna o udowodnionym działaniu rakotwórczym dla człowieka. Badania naukowe udowodniły, że azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia w następstwie długotrwałego narażenia dróg oddechowych na wdychanie jego włókien.

Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne, czyli takie, które mogą występować w postaci trwałego aerozolu w powietrzu i przedostawać się z wdychanym powietrzem do organizmu. Są one dłuższe od 5 mikrometrów, mają grubość nie większą niż 3 mikrometry i stosunek długości do średnicy mniejszy niż 3 : 1.

Włókna te wdychane do pęcherzyków płucnych, nie mogą już być wydalone. Ich szkodliwe działanie może ujawnić się dopiero po wielu latach w postaci następujących schorzeń: pylica azbestowa (azbestoza), międzybłoniaki opłucnej i rak płuc.

Im więcej jest włókien w powietrzu, którym oddychamy, tym większe jest ryzyko zachorowania na choroby wywołane azbestem.

4. Prawne aspekty dotyczące postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

Od 1997 r. w na terenie Polski obowiązuje zakaz produkcji, handlu oraz stosowania wyrobów zawierających azbest. Zakaz taki wprowadzono ustawą z 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 1997. Nr 101, poz. 628).

W następnych latach wprowadzono szereg kolejnych aktów prawnych (ustaw i rozporządzeń) regulujących kwestie związane z postępowaniem i usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Szczegółowy ich wykaz zawiera przedstawiono w punkcie 13 „Materiały źródłowe” niniejszego opracowania. Uzupełnieniem aktów prawnych w przedstawionym zakresie jest „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r. oraz lokalne programy usuwania azbestu realizowane przez gminy, powiaty i województwa.

Polskie prawodawstwo dopuszcza wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest w użytkowanych budynkach, instalacjach lub urządzeniach nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 roku. W sposób szczegółowy określa również wymagania dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami azbestowymi, obowiązki organów administracji, a także właścicieli i zarządców nieruchomości w tym zakresie oraz obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Podstawowe obowiązki organów samorządowych, właścicieli i zarządców nieruchomości oraz przedsiębiorców prowadzących działalność, w wyniku której powstają odpady zawierające azbest, przedstawiono poniżej.

Obowiązki gminy i powiatu :

- gromadzenie informacji przekazywanych przez osoby fizyczne (właścicieli i zarządców nieruchomości) o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania,
- przedkładanie marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu,
- udzielanie zezwoleń na transport odpadów niebezpiecznych (w tym azbestu).

Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości:

- kontrola wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest,
- sporządzenie i przedłożenie organowi nadzoru budowlanego oceny stanu i dokumentacji miejsca zawierającego azbest,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia,
- sporządzenie (corocznie) planu kontroli jakości powietrza obejmującej pomiar stężenia azbestu, dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest lub wyroby zawierające azbest,
- przegląd i oznakowanie, w sposób przewidziany przez prawo, miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest,
- sporządzenie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury,
- sporządzenie i przedłożenie marszałkowi województwa (dot. przedsiębiorców) lub wójtowi gminy (dot. osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami) oraz coroczna aktualizacja informacji o:

- wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania (patrz szczegółowy wykaz inwentaryzacji załącznik nr 1),
- wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zostało zakończone
- zgłoszenie właściwemu organowi architektoniczno-budowlanemu prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest zgodnie z przepisami budowlanymi.

Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

- przeszkolenie przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- opracowanie przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
 - identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
 - informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
 - zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
 - ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza,
 - posiadanie niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu.
- zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy i inspekcji sanitarnej:
- zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania w sposób określony w § 8 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. Nr 71 poz. 649) oraz Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 (Dz.U. Nr 162 poz 1089),
- złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych,
- prowadzenie ewidencji i przedkładanie sprawozdań do dotyczących usuniętych wyrobów azbestowych,

Warunkiem koniecznym bezpiecznego dla ludzi i środowiska użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest jest rzetelnie sporządzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest i ocena ich stanu, określająca, w zależności od rodzaju, stanu i sposobu zastosowania azbestu, stopień pilności wymiany wyrobów zawierających azbest.

W rozporządzeniach Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz z dnia 2 kwietnia 2004

w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, założono wykonanie inwentaryzacji oraz dokonanie oceny stanu wyrobów zawierających azbest na 2004r. Od tego też roku właściciele i zarządcy obiektów zobligowani są do przekazywania marszałkowi województwa i wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania oraz informacji o wyrobach, których wykorzystanie zakończono.

Przepisy w sposób bezpośredni nie precyzują, kto może być wykonawcą prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, biorąc jednak pod uwagę obowiązki jakie postawiono przed wykonawcą, wnioskować należy, że tego typu prace powinna wykonywać wyspecjalizowana jednostka posiadająca stosowne zezwolenia oraz wyposażenie techniczne i socjalne zapewniające prowadzenie prac oraz odpowiednie zabezpieczenie pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu.

Do końca roku 2010 gminy posiadały informacje dotyczące firm które mogły na ich terenie wykonywać prace związane z demontażem i transportem wyrobów zawierających azbest. Były to firmy, które otrzymały od Starosty powiatowego decyzję zatwierdzającą program gospodarki odpadami niebezpiecznymi. Decyzja ta obowiązywała na terenie powiatu.

Od 1 stycznia 2011 roku uprawnienia do wydawania decyzji powierzone zostały w gestię Urzędów Marszałkowskich na terenie których znajduje się siedziba firmy. Ponieważ wydawana decyzja obejmuje obszar całego kraju to każda firma posiadająca ważną decyzję Marszałka może wykonywać prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest na terenie dowolnej gminy w Polsce. Informacje o wydanych decyzjach docierają tylko do szczebla wojewódzkiego.

Zmienione od 1 stycznia 2013 r prawo nie ogranicza w żaden sposób podmiotom gospodarczym prowadzenie działalności związanej z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Prace demontażowe muszą być jednakże prowadzone z zachowaniem warunków bezpiecznego usuwania wyrobów azbestowych określonych w odrębnych przepisach. Głównie chodzi o bezpieczeństwo ludzi (zarówno mieszkańców jak i pracowników prowadzących roboty) oraz o dbałość środowiska.

W przypadkach nieprzestrzegania nałożonych na jednostki organizacyjne i osoby fizyczne obowiązków w zakresie bezpiecznego wykorzystania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz obowiązków sprawozdawczości w tym zakresie mają zastosowanie zapisy tytułu VI ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska. Przewidują one w takich przypadkach odpowiedzialność karną tj. kary aresztu, ograniczenia wolności lub grzywny orzekane na podstawie przepisów kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia oraz odpowiedzialność administracyjną poprzez wstrzymanie prowadzonej przez podmiot korzystający ze środowiska lub osobę fizyczną działalności powodującej pogorszenie stanu środowiska w znacznych rozmiarach lub zagrażającej życiu lub zdrowiu ludzi. Ponadto do odpowiedzialności za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko, w tym również powstałe w wyniku postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego.

5. Cel i zadania programu

Głównym Celem Programu jest doprowadzenie do stopniowej eliminacji wyrobów zawierających azbest z otoczenia człowieka oraz ich bezpieczne i prawidłowe unieszkodliwienie.

W programie opisano ogólne mechanizmy oraz zasady pomocy, której Gmina zamierza udzielić osobom decydującym się na usunięcie elementów zawierających azbest z budynków lub budowli. Pomoc ta ma na celu zachęcić do podejmowania tego rodzaju działań oraz zmniejszyć ryzyko związane z nieprawidłowym ich wykonaniem.

Program zakłada realizację następujących zadań:

1. Inwentaryzację obiektów zawierających azbest (określenie stopni pilności),
2. Edukację mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu dla zdrowia człowieka i procedur usuwania, zabezpieczania i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych,
3. Propagowanie właściwych metod i sposobów bezpiecznego dla środowiska i zdrowia człowieka usuwania azbestu.
4. Zapoznanie i pomoc mieszkańcom gminy w pozyskiwaniu środków finansowych na zadania związane z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest.
5. Bieżący monitoring realizacji programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym i mieszkańcom.

6. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych

6.1. Metodyka i zakres inwentaryzacji

Z umowy pomiędzy Gminą Rychwał, a wykonawcą wynikają parametry ujęte w identyfikacji wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy.
Są to:

Obszar geograficzny – inwentaryzacja objęta 23 miejscowości Gminy Rychwał, w których stwierdzono występowanie wyrobów zawierających azbest. Zostały one zestawione w poniższej tabeli 1.

Tabela 1. Zestawienie miejscowości w Gminie Rychwał

Lp.	Miejscowość
1	BIAŁA PANIEŃSKA
2	FRANKI (Broniki)
3	CZYŻEW
4	DĄBROSZYN (z przysiółkami Piskorzew i Sporne)
5	FRANKI
6	GLINY
7	GRABOWA
8	GROCHOWY
9	JAROSZEWICE GRODZIECKIE (i przysiółek Bugaj)
10	JAROSZEWICE RYCHWALSKIE
11	KUCHARY BOROWE (z przysiółkami Stefanówek i Urszulin)
12	KUCHARY KOŚCIELNE
13	LUBINY
14	MODLIBOGOWICE
15	ROZALIN (i przysiółek Borek)
16	RYBIE
17	RYCHWAŁ (miasto)
18	SIĄSZYCE
19	SIĄSZYCE TRZECIE
20	ŚWIĘCIA
21	WARDEŻYN
22	WOLA RYCHWALSKA
23	ZŁOTKOWY (i przysiółek Dąbrowa)
24	ZOSINKI

Informacje zbierane podczas inwentaryzacji – podczas prowadzonej identyfikacji występowania wyrobów zawierających azbest, w przypadku jego występowania ustalano następujące dane:

- adresowe – miejscowość,
- ewidencyjne – obręb i numer działki,
- rodzaj budynku – mieszkalny, gospodarczy, inny
- powierzchnia pokrycia – pomiar lub oszacowanie powierzchni dachowej budynku w metrach kwadratowych,

- rodzaj wyrobu azbestowego – podczas inwentaryzacji stwierdzono występowanie dwóch rodzajów płyt:
 - płyta azbestowo-cementowa falista – przyjęto do określenia masy przelicznik 17 kg/m² powierzchni dachowej,
 - płyta azbestowo-cementowa płaska - przyjęto do określenia masy przelicznik 12 kg/m² powierzchni dachowej,

Ocena stanu wyrobów zawierających azbest – określono stopień pilności usunięcia wyrobów: 1 – pilny, 2 – średni, 3 – dobry

Metodyka prowadzenia pomiarów – pomiary dokonywano za pomocą miar taśmowych i laserowych dalmierzy. W przypadku ograniczonego dostępu do budynku powierzchnię dachu ustalano licząc znajdujące się na dachu płyty azbestowo-cementowe.

Ustalenie przewidywanego czasu usunięcia wyrobów zawierających azbest – na podstawie dokonanej oceny stanu płyt założono termin w którym zostaną usunięte wyroby zawierające azbest. Przewidziano cztery terminy usunięcia azbestu z obiektów lub posesji:

- Do 2017 r.** cały azbest w postaci zdjętych płyt azbestowo-cementowych (luz) oraz demontaż i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest na budynkach mieszkańców, którzy są przygotowani organizacyjnie i finansowo na wymianę pokrycia dachowego oraz wszystkie budynki gospodarcze których powierzchnia dachu nie przekracza 50 m²,
- Do 2024 r.** wszystkie budynki mieszkalne niezależnie od powierzchni dachowej oraz budynki gospodarcze, których powierzchnia dachowa zawierała się pomiędzy 51 a 200 m²,
- Do 2032 r.** wszystkie budynki gospodarcze, których powierzchnia dachowa jest większa niż 200 m².

6.2. Wyniki inwentaryzacji

Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji stwierdzono duże ilości materiałów zawierających azbest w istniejących budynkach i budowlach. Z inwentaryzacji tej wynika, że występują dwa rodzaje pokryć dachowych zawierających azbest. Są to:

- Płyta azbestowo-cementowa falista, stosowana w przeważającej ilości jako pokrycie dachowe budynków mieszkalnych, gospodarczych i obiektów przemysłowych.
- Płyta azbestowo-cementowa płaska (zwana karo) stosowana jako pokrycie dachów budynków mieszkalnych i gospodarczych.

Inwentaryzacja wykazała, że na terenie Gminy Rychwał, azbest został zidentyfikowany na 1620 obiektach, z czego 474 to pokrycia dachowe budynków mieszkalnych, 1144 to azbest na budynkach, w 1 miejscu stwierdzono występowanie azbestu, który został już zdemonstrowany (luz) i jest składowany na terenie posesji.

Łączna powierzchnia dachów na których zidentyfikowano występowanie wyrobów zawierających azbest (łącznie z luzem) to:

319 182 m² o szacunkowej masie 5263,794 tony (łącznie z luzem)

z czego:

• na budynki mieszkalne przypada	63,875 m ² tj. 20,1 %
• na budynki gospodarcze przypada	255,187 m ² tj. 79,9 %

Zbiorcze zestawienie występowania azbestu z podziałem na budynki mieszkalne, budynki gospodarcze i luz przedstawia tabela nr 2.

Na terenie Gminy Rychwał nie stwierdzono występowania wyrobów azbestowych w postaci rurociągów wodociągowych i płyt warstwowych (PWA-3A).

Tabela 2. Zbiornicze zestawienie występowania azbestu z podziałem na budynki

Lp.	Miejscowość	budynek gospodarczy		budynek mieszkalny		luz		Razem	
		m2	Mg	m2	Mg	m2	Mg	m2	Mg
1.	BIAŁA PANIEŃSKA	9 840	163,530	2 550	43,350			12 390	206,880
2.	FRANKI (Broniki)	3 580	59,360	1 110	18,270			4 690	77,630
3.	CZYŻEW	3 700	62,900	760	12,170			4 460	75,070
4.	DĄBROSZYN	9 570	148,440	2 400	38,850			11 970	187,290
5.	DĄBROSZYN (Piskorzew)	4 200	69,650	920	14,440			5 120	84,090
6.	DĄBROSZYN (Sporne)	9 260	146,170	1 940	28,430			11 200	174,600
7.	FRANKI	4 040	65,180	650	10,300			4 690	75,480
8.	GLINY	6 680	113,560	2 560	42,770			9 240	156,330
9.	GRABOWA	4 980	83,660	1 500	24,250			6 480	107,910
10.	GROCHOWY	17 700	297,500	4 520	73,690			22 220	371,190
11.	JAROSZEWICE GRODZIECKIE	14 830	246,710	4 100	67,100			18 930	313,810
12.	JAROSZEWICE GRODZIECKIE (Bugaj)	2 120	34,540	1 130	17,960			3 250	52,500
13.	JAROSZEWICE RYCHWALSKIE	17 760	294,670	4 340	72,280			22 100	366,950
14.	KUCHARY BOROWE	3 280	55,760	360	6,120			3 640	61,880
15.	KUCHARY BOROWE (Stefanówek)	900	15,300					900	15,300
16.	KUCHARY BOROWE (Urszulin)	250	4,250					250	4,250
17.	KUCHARY KOŚCIELNE	8 370	137,790	1 220	19,190			9 590	156,980
18.	LUBINY	5 700	94,550	2 010	32,070			7 710	126,620
19.	MODLIBOGOWICE	8 080	137,360	1 760	29,320			9 840	166,680
20.	ROZALIN	7 860	130,720	1 790	30,430			9 650	161,150
21.	ROZALIN (Borek)	5 120	85,540	1 730	29,410			6 850	114,950
22.	RYBIE	11 880	196,960	1 330	20,160			13 210	217,120
23.	RYCHWAŁ	36 917	611,939	13 515	223,205	120	2,040	50 552	837,184
24.	SIĄSZYCE	17 300	279,500	2 550	40,800			19 850	320,300
25.	SIĄSZYCE TRZECIE	1 560	26,520					1 560	26,520
26.	ŚWIECIA	8 900	149,800	1 360	23,120			10 260	172,920
27.	WARDEŻYN	14 040	235,180	3 050	51,250			17 090	286,430
28.	WOLA RYCHWALSKA	4 200	69,400	1 450	24,650			5 650	94,050
29.	ZŁOTKOWY	8 110	134,620	1 880	27,410			9 990	162,030
30.	ZŁOTKOWY (Dąbrowa)	1 710	25,070	360	4,320			2 070	29,390
31.	ZOSINKI	2 750	44,000	1 030	16,310			3 780	60,310
32.	Suma końcowa	255 187	4 220,129	63 875	1 041,625	120	2,040	319 182	5 263,794
OGÓŁEM					ilość		jedn.miar		
33.	Ilość miejsc występowania wyrobów zawierających azbest				1 620		szt		
34.	Łączna powierzchnia budynków pokrytych płytami azbestowo-cementowymi				319 182		m2		
35.	Szacunkowa powierzchnia dachowa dla wyrobów zdjętych (luz)				120		m2		
36.	Łączna masa wyrobów azbestowych (razem z luzem)				5 263,794		Mg		

Źródło: opracowanie własne

Zbiorne zestawienie wg rodzaju zidentyfikowanego wyrobu azbestowego przedstawia tabela nr 3.

Do rozliczeń przyjęto następujące przeliczniki:

- Płyta azbestowo-cementowa falista - 17,0 kg/m²,
- Płyta azbestowo-cementowa płaska - 12,0 kg/m²,

Całkowita masa wyrobów zawierających azbest wynosi

5.263,794 tony (1 tona = 1Mg)

gdzie:

- masa płyt falistych wynosi **4.865,774 tj. 92,4%**
- masa płyt płaskich (karo) **398,020 tj. 7,6%**

Tabela 3. Zbiorne zestawienie wg rodzaju wyrobów azbestowych

Lp.	Miejscowość	falista		płaska		Razem	
		m2	Mg	m2	Mg	m2	Mg
1.	BIAŁA PANIEŃSKA	11 640	197,880	750	9,000	12 390	206,880
2.	FRANKI (Broniki)	4 270	72,590	420	5,040	4 690	77,630
3.	CZYŻEW	4 310	73,270	150	1,800	4 460	75,070
4.	DĄBROSZYN	8 730	148,410	3 240	38,880	11 970	187,290
5.	DĄBROSZYN (Piskorzew)	4 530	77,010	590	7,080	5 120	84,090
6.	DĄBROSZYN (Sporne)	8 040	136,680	3 160	37,920	11 200	174,600
7.	FRANKI	3 840	65,280	850	10,200	4 690	75,480
8.	GLINY	9 090	154,530	150	1,800	9 240	156,330
9.	GRABOWA	6 030	102,510	450	5,400	6 480	107,910
10.	GROCHOWY	20 910	355,470	1 310	15,720	22 220	371,190
11.	JAROSZEWICE GRODZIECKIE	17 330	294,610	1 600	19,200	18 930	313,810
12.	JAROSZEWICE GRODZIECKIE (Bugaj)	2 700	45,900	550	6,600	3 250	52,500
13.	JAROSZEWICE RYCHWAŁSKIE	20 350	345,950	1 750	21,000	22 100	366,950
14.	KUCHARY BOROWE	3 640	61,880			3 640	61,880
15.	KUCHARY BOROWE (Słefanówek)	900	15,300			900	15,300
16.	KUCHARY BOROWE (Urszulin)	250	4,250			250	4,250
17.	KUCHARY KOŚCIELNE	7 880	133,960	1 710	23,020	9 590	156,980
18.	LUBINY	6 820	115,940	890	10,680	7 710	126,620
19.	MODLIBOGOWICE	9 720	165,240	120	1,440	9 840	166,680
20.	ROZALIN	9 070	154,190	580	6,960	9 650	161,150
21.	ROZALIN (Borek)	6 550	111,350	300	3,600	6 850	114,950
22.	RYBIE	11 720	199,240	1 490	17,880	13 210	217,120
23.	RYCHWAŁ	46 112	783,904	4 440	53,280	50 552	837,184
24.	SIĄSZYCE	16 420	279,140	3 430	41,160	19 850	320,300
25.	SIĄSZYCE TRZECIE	1 560	26,520			1 560	26,520
26.	ŚWIĘCIA	9 960	169,320	300	3,600	10 260	172,920
27.	WARDEŻYN	16 270	276,590	820	9,840	17 090	286,430
28.	WOLA RYCHWAŁSKA	5 250	89,250	400	4,800	5 650	94,050

cd. tabeli nr 3

Lp.	Miejscowość	falista		płaska		Razem	
		m2	Mg	m2	Mg	m2	Mg
29.	ZŁOTKOWY	8 430	143,310	1 560	18,720	9 990	162,030
30.	ZŁOTKOWY (Dąbrowa)	910	15,470	1 160	13,920	2 070	29,390
31.	ZOSINKI	2 990	50,830	790	9,480	3 780	60,310
32.	Suma końcowa	286 222	4 865,774	32 960	398,020	319 182	5 263,794
	Rodzaj wyrobu	m2		Mg			
33.	plyty faliste	286 222		4 865,774			
34.	plyty płaskie	32 960		398,020			
35.	plyty warstwowe (PW3A)	0		0,000			
36.	OGÓŁEM	319 182		5 263,794			

Źródło: opracowanie własne

Podczas inwentaryzacji była dokonywana ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. (Dz.U. Nr 71 poz. 649) [14] i Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010r. (Dz.U. Nr 162 poz. 1089)[14]. Na podstawie dokonanej oceny ustalono cztery terminy w jakich powinno dokonać się usunięcia wyrobów zawierających azbest:

- **Do końca roku 2017** powinny zostać unieszkodliwione wszystkie płyty, które zostały zdemontowane i leżą na terenie działki oraz płyty azbestowo-cementowe z budynków, których stan został zakwalifikowany do pierwszego stopnia pilności. Przewidywana powierzchnia do unieszkodliwienia to **1 295 m²** o łącznej masie **22,015 ton**.
- **Do końca roku 2024** – pokrycia dachowe - przewidywana powierzchnia do unieszkodliwienia to **99 037 m²** o łącznej masie **1 628,479 ton**.
- **Do końca roku 2032** – przewidywana powierzchnia do unieszkodliwienia to **218 850 m²** o łącznej masie **3 613,300 ton**.

Warunkiem wykonania wymienionych założeń jest kontynuacja projektu pn. „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu Konińskiego” realizowana i finansowana przez Starostwo Powiatowe w Koninie przy współpracy Gmin lub możliwość pozyskania w przyszłości zewnętrznych środków przeznaczonych na usuwanie wyrobów zawierających azbest w gminie Rychwał.

W tabeli nr 4 przedstawiono zbiorcze zestawienie wg przewidywanego terminu usunięcia wyrobów zawierających azbest.

Finansowe aspekty związane z unieszkodliwieniem wyrobów azbestowych omówiono w punkcie 9, a harmonogram działań w punkcie 10 niniejszego opracowania.

Tabela 4. Zbiorcze zestawienie wg przewidywanego terminu usunięcia wyrobów zawierających azbest

Lp.	Miejscowość	do 2017		do 2024		do 2032		ogółem	
		m2	Mg	m2	Mg	m2	Mg	m2	Mg
1.	BIAŁA PANIEŃSKA			4 080	69,360	8 310	137,520	12 390	206,880
2.	FRANKI (Broniki)			1 640	27,280	3 050	50,350	4 690	77,630
3.	CZYŻEW			960	15,570	3 500	59,500	4 460	75,070
4.	DĄBROSZYN	20	0,340	3 130	51,260	8 820	135,690	11 970	187,290
5.	DĄBROSZYN (Piskorzew)	90	1,530	1 390	21,680	3 640	60,880	5 120	84,090
6.	DĄBROSZYN (Sporne)			2 300	34,550	8 900	140,050	11 200	174,600
7.	FRANKI	20	0,340	1 420	23,390	3 250	51,750	4 690	75,480
8.	GLINY			3 510	58,920	5 730	97,410	9 240	156,330
9.	GRABOWA	40	0,680	2 280	37,510	4 160	69,720	6 480	107,910
10.	GROCHOWY			6 750	111,600	15 470	259,590	22 220	371,190
11.	JAROSZEWICE GRODZIECKIE			5 250	86,650	13 680	227,160	18 930	313,810
12.	JAROSZEWICE GRODZIECKIE (Bugaj)			1 550	25,100	1 700	27,400	3 250	52,500
13.	JAROSZEWICE RYCHWAŁSKIE	90	1,530	7 090	119,030	14 920	246,390	22 100	366,950
14.	KUCHARY BOROWE	20	0,340	810	13,770	2 810	47,770	3 640	61,880
15.	KUCHARY BOROWE (Stefanówek)					900	15,300	900	15,300
16.	KUCHARY BOROWE (Urszulin)					250	4,250	250	4,250
17.	KUCHARY KOŚCIELNE			1 930	31,260	7 660	125,720	9 590	156,980
18.	LUBINY	40	0,680	3 470	55,540	4 200	70,400	7 710	126,620
19.	MODLIBOGOWICE	30	0,510	3 260	54,820	6 550	111,350	9 840	166,680
20.	ROZALIN	40	0,680	3 110	51,970	6 500	108,500	9 650	161,150
21.	ROZALIN (Borek)	40	0,680	2 160	36,720	4 650	77,550	6 850	114,950
22.	RYBIE	30	0,510	2 510	39,720	10 670	176,890	13 210	217,120
23.	RYCHWAŁ	615	10,455	21 817	360,189	28 120	466,540	50 552	837,184
24.	SIĄSZYCE	30	0,510	5 600	90,050	14 220	229,740	19 850	320,300
25.	SIĄSZYCE TRZECIE			300	5,100	1 260	21,420	1 560	26,520
26.	ŚWIĘCIA			2 460	41,820	7 800	131,100	10 260	172,920
27.	WARDEŻYN	110	1,870	4 130	69,610	12 850	214,950	17 090	286,430
28.	WOLA RYCHWAŁSKA	40	0,680	2 210	36,670	3 400	56,700	5 650	94,050
29.	ZŁOTKOWY			2 030	30,960	7 960	131,070	9 990	162,030
30.	ZŁOTKOWY (Dąbrowa)	40	0,680	510	6,120	1 520	22,590	2 070	29,390
31.	ZOSINKI			1 380	22,260	2 400	38,050	3 780	60,310
32.	Suma końcowa	1 295	22,015	99 037	1 628,479	218 850	3 613,300	319 182	5 263,794
OGÓŁEM						m2	Mg		
33.	Ilość wyrobów azbestowych przewidzianych do unieszkodliwienia do roku 2017					1 295	22,015		
34.	Ilość wyrobów azbestowych przewidzianych do unieszkodliwienia do roku 2024					99 037	1 628,479		

35.	Ilość wyrobów azbestowych przewidzianych do unieszkodliwienia do roku 2032	218 850	3 613,300
36.	Razem	319 182	5 263,794

Źródło: opracowanie własne

Szczegółowy wykaz obiektów budowlanych (inventaryzacja z natury), w których występują wyroby zawierające azbest jest przedstawiony w załączniku nr 1.

6.3. Azbest usunięty z terenu gminy w latach poprzednich

Na terenie Gminy Rychwał prowadzono w latach 2007 – 2012 działania, których celem było, w sposób planowy i zorganizowany, przeprowadzenie długoplanowej akcji usuwania wyrobów zawierających azbest. Gmina i Miasto Rychwał we współpracy z Powiatem Konińskim oraz Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu od kilku lat prowadzi działania zmierzające do zmniejszenia uciążliwości dla ludzi spowodowane występowaniem wyrobów zawierających azbest głównie jako pokrycia dachowe. W efekcie działań usunięto w latach 2007 do 2013 **334,087 ton** wyrobów zawierających azbest.

Tabela nr 5 Ilości usuniętych wyrobów azbestowych z terenu gminy Rychwał
W Mg

Rok	Ilość wyrobów azbestowych
2007	42,855
2008	32,057
2009	34,346
2010	47,066
2011	49,603
2012	63,812
2013	69,348

Mieszkańcy gminy usuwali azbest znajdujący się w większości wypadków na dachach, podczas przeprowadzanych remontów budynków. Większość wyrobów azbestowych była unieszkodliwiana na specjalistycznym składowisku należącym do Zakładu Utylizacji Odpadów w Koninie.

7. Program działań zmierzający do usunięcia wyrobów azbestowych

Strategia usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych.

Strategia usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych z obszaru Gminy Rychwał została oparta na następujących kierunkach działań.

1. Inwentaryzacja

Rozpoznanie ilości, rodzaju i stanu wyrobów azbestowych na terenie Gminy Rychwał.

2. Baza danych

Opracowanie i wprowadzenie do wojewódzkiej bazy danych o wyrobach i odpadach zawierających azbest (WBDA), a dotyczących lokalizacji, ilości, rodzaju występujących wyrobów oraz stanu wyrobów zawierających azbest, na podstawie informacji zebranych podczas inwentaryzacji zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest [16].

4. Aktualizacja bazy danych

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, z dnia 13 grudnia 2010 r. (Dz.U. nr 8 poz. 31 z dnia 11.01.2011) w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest [15], wykorzystuje się w sposób niestwarzający zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi nie dłużej niż do dnia **31 grudnia 2032 r.** Zgodnie z § 10 tego rozporządzenia właściciel, zarządca lub użytkownik instalacji (wyrobów) zawierających azbest powinien sporządzić spis z natury, a wyniki inwentaryzacji ująć w „Informacji o wyrobach zawierających azbest” i przedkładać coroczne sprawozdanie **do 31 stycznia każdego roku** właściwemu marszałkowi województwa – osoby prawne (przedsiębiorcy), zaś osoba fizyczna nie będąca przedsiębiorcą przedkłada informację odpowiednio, wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta.

5. Przepływ informacji

Na wójcie ciąży obowiązek przedkładania marszałkowi informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu. Informacje te przedkładane są raz na rok, **do 31 marca** za poprzedni rok kalendarzowy, wg określonego wzoru, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkom informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska [24].

Najnowsze rozporządzenia w sprawie przedkładania marszałkowi województwa informacji między innymi o wyrobach zawierających azbest to:

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. (Dz.U. 2013.24) zmieniające rozporządzenie w sprawie przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska

„ informacje dotyczące wyrobów zawierających azbest są bezpośrednio wprowadzane przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta do bazy azbestowej administrowanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki, dostępnej za pośrednictwem sieci Internet pod adresem www.bazaazbestowa.gov.pl ...”

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. (Dz.U. 2013.25) w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest

„ rejestr wyrobów zawierających azbest jest prowadzony przez marszałka województwa i stanowi integralną część bazy azbestowej administrowanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki dostępnej za pośrednictwem sieci Internet pod adresem www.bazaazbestowa.gov.pl.”

Ministerstwo Gospodarki w związku z licznymi zapytaniami dotyczącymi spełnienia obowiązku przedkładania marszałkowi województwa informacji przestało wyjaśnienia, których najważniejsze kwestie przedstawiono poniżej:

„Ministerstwo Gospodarki otrzymało szereg sygnałów o przypadkach niewłaściwej wykładni przepisów rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

Nieupoważnione jest oczekiwanie, by Gminy przekazywały do UM informacje w formie pisemnej lub na płytach CD o gospodarowaniu wyrobami zawierającymi azbest, komplikując proces, który od dłuższego czasu – w ramach realizacji POKza – Ministerstwo Gospodarki usiłuje maksymalnie uprościć.

Uprzejmie wyjaśniamy, że:

Przepis **§ 4 ust. 1** odnosi się do informacji o wszystkich substancjach stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym także oczywiście azbestu. Zatem wszystkie informacje należy przedkładać w formie elektronicznej na informatycznych nośnikach danych, którymi są: materiał (np. płyta CD) lub **urządzenie (np. serwer bazy danych)** służące do zapisywania, przechowywania i odczytywania danych w postaci cyfrowej. Należy rozumieć, że bieżące wpisywanie przez gminę danych dotyczących gospodarowania wyrobami azbestowymi do Bazy Azbestowej jest realizacją tak zapisanego obowiązku.

Przepis **§ 4 ust. 2** wskazuje sposób postępowania z danymi dotyczącymi wyrobów zawierających azbest – wójt, burmistrz lub prezydent miasta bezpośrednio wprowadza dane do Bazy Azbestowej znajdującej się pod adresem www.bazaazbestowa.gov.pl.

Marszałek Województwa ma dostęp w Bazie Azbestowej do danych gmin z terenu swojego województwa, otrzymuje zatem wymaganą informację.

Na koniec pragniemy wyjaśnić, iż przepis **§ 4 ust. 3** dotyczy informacji zawartych w dziale 2 załącznika, czyli PCB.

Z poważaniem

Zespół ds. Usuwania Azbestu z Gospodarki
w Ministerstwie Gospodarki”

6. Monitoring usuwania odpadów azbestowych

Zaktywizowanie działań dyspozycyjno - kontrolnych nadzoru usuwania azbestu z terenu Gminy Rychwał oraz usprawnienie monitoringu bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest i składowania odpadów azbestowych.

7. Edukacja ekologiczna

Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy Rychwał poprzez organizację kampanii informacyjnej na temat szkodliwości azbestu i jego wyrobów dla zdrowia i życia, a także o bezpiecznym użytkowaniu, usuwaniu wyrobów zawierających azbest i postępowaniu z tymi wyrobami.

8. Monitoring realizacji Programu

Wdrożenie monitoringu realizacji Programu usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych.

9. Usuwanie wyrobów zawierających azbest

Bezpieczne usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Rychwał zgodnie z przepisami prawa i unieszkodliwianie odpadów azbestowych w sposób bezpieczny dla ludzi i środowiska.

8. Beneficjenci programu

Program obejmuje obiekty będące w posiadaniu osób fizycznych, osób prawnych, jednostek samorządu terytorialnego, Skarbu Państwa, Lasów Państwowych i PKP.

9. Harmonogram realizacji zadania

Odpady zawierające azbest należą do odpadów niebezpiecznych, dlatego powinny być objęte „Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest ...”. Wyroby zawierające azbest stanowią zagrożenie w momencie, gdy są w złym stanie technicznym oraz gdy nie są odpowiednio zabezpieczone. W takim przypadku zagrożenie pojawia się, gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwości uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia. Do sytuacji takich dochodzi najczęściej w wyniku poddawania elementów azbestowych obróbce mechanicznej (łamanie, kruszenie, cięcie i każda inna obróbka), jak również wskutek naruszania struktury wyrobu spowodowanej naturalnym starzeniem się materiału oraz pod wpływem oddziaływania czynników atmosferycznych.

Ustalając poszczególne zadania, mające na celu eliminację wyrobów azbestowych z terenu Gminy Rychwał dodatkowo należy zwrócić uwagę na świadomość ekologiczną mieszkańców.

Najskuteczniejszym sposobem motywacji do przystąpienia do usuwania wyrobów zawierających azbest przez osoby fizyczne i jednostki organizacyjne jest uruchomienie dopłat do kosztów ich usuwania oraz unieszkodliwiania. Dodatkowo dobrym rozwiązaniem jest nawiązanie współpracy z lokalnymi mediami, w celu pobudzenia świadomości ekologicznej mieszkańców. Oprócz współpracy z mediami, dobrym rozwiązaniem jest również współpraca z samorządami wyższego szczebla w zakresie zadań wynikających z „Programu usuwania azbestu ...”.

Usuwanie azbestu z terenu Gminy Rychwał będzie procesem wieloletnim. Zakłada się, że realizacja tego procesu będzie trwała około 20 lat. Bardzo ważne jest, aby cały proces był dokładnie zaplanowany oraz przeprowadzony ze szczególnym zachowaniem zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

Poniżej w Tabeli nr 6 przedstawiono zadania do realizacji związane z likwidacją wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Rychwał.

Tabela 6. Harmonogram realizacji „Programu usuwania azbestu...”

Lp.	Nazwa zadania	2013	2014	2015	2016	2017-2024	2025 - 2032
1.	Aktualizowanie bazy danych o lokalizacji, ilości i stanie wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Rychwał (Baza Azbestowa)						
2.	Przeprowadzenie szczegółowej inwentaryzacji określającej ilości, miejsca występowania oraz stan techniczny wyrobów zawierających azbest						
3.	Opracowanie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Rychwał na lata 2013-2032						
4.	Monitoring realizacji Programu						
5.	Prowadzenie sprawozdawczości danych o obiektach zawierających azbest oraz ilości i miejscach likwidowania odpadów zawierających azbest						
5.	Coroczne opracowywanie harmonogramu planowanych prac związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem odpadów azbestowych w celu opracowania planu wydatków (we współpracy ze Starostwem Powiatowym)						
6.	Aktualizacja „Programu usuwania azbestu....” z terenu Gminy						
7.	Coroczna aktualizacja bazy danych o obiektach zawierających azbest oraz o ilości i miejscach zlikwidowania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Rychwał						
8.	Działalność informacyjna i edukacyjna NT. bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz metodami unieszkodliwiania i szkodliwości azbestu						
9.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwienie: • prowadzenie rejestru wniosków o dofinansowanie demontażu i odbioru odpadów zawierających azbest, •						
10.	Ciągłe przekazywanie marszałkowi informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu otrzymywanych od osób fizycznych (poprzez wpisy do Bazy azbestowej)						
11.	Monitoring usuwania i prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest						

10. Finansowe aspekty realizacji programu

Koszty związane z usunięciem wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Rychwał wiążą się głównie z kosztami poniesionymi na demontaż, transport oraz unieszkodliwienie metodą D5 (składowanie).

Koszty związane z usunięciem wyrobów zawierających azbest oszacowano na podstawie uśrednionych cen jakie były proponowane w przetargach ogłaszanych przez powiaty i gminy na usuwanie azbestu w roku 2012 i 2013.

W poniższym rozdziale przedstawiono szacunkowe koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Rychwał z podziałem na trzy okresy: do 2017 r., do 2024 r., do 2032 r.

Wyroby zawierające azbest występują w dwóch postaciach: jako wyroby które należy zdemontować i następnie unieszkodliwić lub jako odpad, który został już zdemontowany i w postaci gruzu lub płyt jest składowany na terenie nieruchomości (w zestawieniach szczegółowych występuje pod określeniem „luz”). Na terenie Gminy Rychwał zidentyfikowano 1 miejsce, w których złożony jest azbest w postaci odpadu niebezpiecznego (płyty cementowo-azbestowe, faliste).

Na podstawie danych pochodzących z rozstrzygniętych w latach 2012-2013 przetargów ogłaszanych przez powiaty i gminy z różnych regionów Polski wynika, że całkowity koszt dla:

1. demontażu, spakowania transportu i unieszkodliwiania kształtował się na poziomie od 570,00 do 800,00 PLN za jedną tonę pokrycia dachowego lub elewacyjnego, a
2. koszt spakowania, transportu i unieszkodliwiania znajdujących się na ziemi płyt kształtował się od 350,00 do 500,00 PLN za jedną tonę odpadu.

Do obliczeń przyjęto parametr wagi jako najbardziej oddający skalę problemu.

Przyjęto do obliczenia kosztów następujące założenia:

1. spakowanie, transport i unieszkodliwienie 1 tony luzu – 400,00 PLN,
2. demontaż, spakowanie, transport i unieszkodliwienie 1 tony pokrycia dachowego – 700,00 PLN (max. koszt wg danych z 2013 r. – rozstrzygnięte przetargi)

Maksymalna wielkość kosztów, które należy przewidzieć na usunięcie wyrobów zawierających azbest przy założeniu, że każdego roku będzie podlegało usunięciu 100% zidentyfikowanych wyrobów przedstawia się następująco:

Tabela 7. Koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest w latach 2013 - 2032

Lp.	Lata	Koszt jednostkowy	Ilość ton do unieszkodliwienia	Wartość w PLN
		PLN/1 Mg	Mg	
1.	do 2017	luz 400	2,040	816,00
2.		demontaż pokrycia 700	19,975	13 982,50
3.		Razem	22,015	14 798,50
4.	2018 – 2024	700	1 628,479	1 139 935,30
5.	2025 - 2032	700	3 613,300	2 529 310,00
6.	Ogółem 2013 - 2032		5 263,794	3 684 043,80

Źródło: opracowanie własne

Szacuje się, że dla zrealizowania programu usunięcia wyrobów zawierających azbest w okresie do roku 2032, należy przewidzieć kwoty w następujących wysokościach:

- W latach 2014 do 2017 należy przeznaczyć **14 798,50 PLN**,
- w latach 2016 do 2024 należy przeznaczyć **1 139 935,30 PLN**,
- w latach 2025 do 2032 należy przeznaczyć **2 529 310,00 PLN**.

Szacunki te mogą ulec zmianie w zależności od zmian, które na obecnym etapie są nie do przewidzenia (np. stawki VAT, koszty paliwa, koszty unieszkodliwienia na składowiskach itp.) oraz ilości mieszkańców mogących pozwolić sobie na przeprowadzenie wymiany pokrycia dachowego. Należy pamiętać, że koszty związane z demontażem, transportem i unieszkodliwieniem wyrobów zawierających azbest stanowią do 15% całości kosztów nowego pokrycia dachowego.

W tabeli nr 8 przedstawiono przewidywane koszty związane z usunięciem azbestu w rozbiciu na koszty demontażu, koszty zbierania, koszty transportu i unieszkodliwiania.

Tabela 8. Koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest w rozbiciu na rodzaje robót dla lat 2014 - 2017

Lp.	Rodzaj robót	Zakres rzeczowy		Koszt całkowity w PLN (brutto)
		Jedn. Miary	ilość	
Lata 2014 -2017				
1.	Demontaż materiałów zawierających azbest (200 PLN/1Mg)	Mg	19,975	3 995,00
2.	Zbieranie materiałów zawierających azbest (100 PLN/1Mg)	Mg	2,040	204,00
3.	Transport materiałów zawierających azbest (4,20PLN/1km)	km	951	3995,00
4.	Unieszkodliwianie materiałów zawierających azbest (300 PLN/1Mg)	Mg	22,015	6 604,50
	Razem 2014-2017	-	-	14 798,50

Źródło: Opracowanie własne

11. Harmonogram rzeczowy realizacji zadania

Opracowany harmonogram czasowo - finansowy wdrożenia „Programu usuwania ...” na obszarze Gminy Rychwał uwzględnia zarówno planowane przedsięwzięcia związane z usunięciem wyrobów zawierających azbest z analizowanego obszaru, jak również szacunkowe koszty związane z realizacją, całego „Programu...”. Dodatkowo wskazuje on jednostki odpowiedzialne za wdrażanie poszczególnych zadań określonych w niniejszym opracowaniu. Okres usunięcia wyrobów azbestowych został podzielony na podokresy: 2013 - 2017, 2018 - 2024 i 2025 -2032. W celu określenia kosztów wdrożenia „Programu...” dokonano analizy kosztów z tytułu usuwania wyrobów zawierających azbest, transportu i unieszkodliwiania tych wyrobów.

Tabela 9. Harmonogram czasowo-finansowy wdrażania „Programu...”

w tys. PLN (brutto)

Lp.	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna	Rodzaj zadania	Szacunkowy koszt wdrożenia zadania	2013 - 2017	2018 - 2024	2025 - 2032
1.	Utworzenie bazy danych o lokalizacji, ilości i stanie wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy	Gmina Rychwał	Własne	4,0	0,0	0,0	0,0
2.	Przeprowadzenie szczegółowej inwentaryzacji określającej ilości, miejsca występowania oraz stan techniczny wyrobów zawierających azbest	Gmina Rychwał	własne		0,0	0,0	0,0
3.	Opracowanie „Programu Usuwania Azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy	Gmina Rychwał	Własne		4,0	0,0	0,0
4.	Monitoring realizacji Programu Gmina	Gmina Rychwał, Urząd Marszałkowski	Wspólne	0,0	0,0	0,0	0,0
5.	Sprawozdawczość danych o obiektach zawierających azbest oraz o ilości i miejscu likwidowania odpadów zawierających azbest	Gmina Rychwał	Własne	0,0	0,0	0,0	0,0
6.	Aktualizacja Programu Usuwania Azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy	Gmina Rychwał	Własne	9,0	0,0	4,5	4,5
7.	Coroczna aktualizacja bazy danych o obiektach zawierających azbest oraz o ilości i miejscu zlikwidowania wyrobów azbestowych na terenie Gminy	Gmina Rychwał	Własne	0,0	0,0	0,0	0,0

Cd Tabeli nr 9

Lp.	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna	Rodzaj zadania	Szacunkowy koszt wdrożenia zadania	2013 - 2017	2018 - 2024	2025 - 2032
8.	Działalność informacyjna i edukacyjna NT. bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz metodami unieszkodliwiania i szkodliwości azbestu	Gmina Rychwał	Własne	0,0	0,0	0,0	0,0
9.	Usunięcie wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwienie: • coroczne opracowywanie harmonogramu usuwania wyrobów zawierających azbest, • prowadzenie rejestru wniosków o dofinansowanie odbioru odpadów zawierających azbest i ich realizacja.	Powiat Koniński we współpracy z Gminą Rychwał	wspólne	0,0	0,0	0,0	0,0
10.	Usunięcie wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwienie: wykonawstwo prac związanych z usuwaniem azbestu	właściciel posesji	własne	3.684,0	14,8	1.139,9	2.529,3
11.	Coroczne przekazywanie marszałkowi informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu otrzymywanych od osób fizycznych	Gmina Rychwał	Własne	0,0	0,0	0,0	0,0
12.	Monitoring usuwania i prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest	Gmina PINB PIP, WFOŚiGW w Poznaniu	wspólne	0,0	0,0	0,0	0,0
13.	Razem	x	x	3.697,0	18,8	1.144,4	2.533,8

Źródło: Opracowanie własne

Całkowite, szacowane koszty związane z realizacją „Programu usuwania azbestu... wyniosą 3.697,0 tys. PLN – wg cen obowiązujących w 2013 r. z czego największa część przypadnie na właścicieli nieruchomości na których znajdują się wyroby zawierające azbest. Wydatki Gminy w latach 2014 – 2032 szacowane są na ok. 13,0 tys. PLN (opracowanie i aktualizacje programu usuwania azbestu). Koszty związane z usuwaniem wyrobów azbestowych – będą ponoszone przez właścicieli nieruchomości oraz Powiat Koniński w ramach realizacji „Programu usuwania wyrobów azbestowych z terenu powiatu konińskiego”. Obowiązujące obecnie przepisy nie pozwalają uzyskać dotacji na finansowanie zadań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest na terenie województwa wielkopolskiego przez pojedynczą Gminę. Jeżeli w przyszłości Gmina Rychwał będzie mogła samodzielnie uzyskać dofinansowanie na usuwanie azbestu to zostaną podjęte wszelkie działania pozwalające na pozyskanie dotacji niezależnie od środków pochodzących z innych źródeł (np. ze Starostwa Powiatowego w Koninie).

12. Potencjalne źródła finansowania

12.1. Dotacje z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i GW

Gospodarka odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest jest jednym z celów w ramach programu priorytetowego Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) w Warszawie pod nazwą „Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne, Część II – Usuwanie wyrobów zawierających azbest na lata 2013-2015”.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) w Poznaniu realizując w/w Program udziela dotacji jednostkom samorządu terytorialnego na lata 2011, 2012 i 2013. Uprawnione do uzyskania dotacji (wg obowiązującego regulaminu) są powiaty i związki międzygminne, pojedyncze gminy NIE.

12.1.1. Warunki dofinansowania udzielonego przez WFOŚiGW z udziałem środków NFOŚiGW

1. Przedsięwzięcie zlokalizowane jest na terenie gminy, w której została przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest.
2. Przedsięwzięcie zlokalizowane jest na terenie gminy posiadającej program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest i jest z nim zgodne.
3. Przy określaniu intensywności dofinansowania uwzględnia się przepisy dotyczące dopuszczalności pomocy publicznej.
4. Dofinansowana jednostka samorządu terytorialnego jako beneficjent końcowy jest podmiotem udzielającym pomocy publicznej ostatecznemu odbiorcy, zobowiązanym do zapewnienia zgodności pomocy z zasadami jej udzielania oraz realizacji innych obowiązków udzielającego pomocy.

12.1.2. Beneficjenci

Beneficjentem końcowym Programu są jednostki samorządu terytorialnego.

12.1.3. Rodzaje przedsięwzięć

Przedsięwzięcia w zakresie demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest, zgodnie z gminnymi programami usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

12.1.4. Szczegółowe kryteria wyboru przedsięwzięć

1. Przy wyborze przedsięwzięć stosuje się kryteria obowiązujące w WFOŚiGW z uwzględnieniem Programu NFOŚiGW.
2. WFOŚiGW udzielając dotacji z udziałem środków udostępnionych przez NFOŚiGW uwzględnia efektywność kosztową oraz stopień pilności usunięcia i unieszkodliwiania lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest.

12.1.5. Koszty kwalifikowane

Kosztami kwalifikowanymi są koszty niezbędne do osiągnięcia efektu ekologicznego i obejmują wyłącznie koszty demontażu, zbierania, transportu i unieszkodliwiania lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest.

12.1.6. Procedura rozpatrywania wniosków

1. Termin naboru wniosków na kolejne lata: **określony zostanie w ogłoszonych wytycznych regulaminu**
3. Wnioski wraz z wymaganymi dokumentami należy składać w terminach określonych w Regulaminie Programu w siedzibie biura WFOŚiGW.
4. Po dokonaniu oceny formalnej i merytorycznej wniosek kierowany jest do rozpatrzenia na posiedzenie Zarządu, który podejmuje uchwałę o:
 - 4.1. wyborze przedsięwzięcia do dofinansowania i zatwierdzenia wniosku,
 - 4.2. wyborze przedsięwzięcia do dofinansowania i skierowaniu do Rady Nadzorczej, w celu zatwierdzenia wniosku,
 - 4.3. zapewnieniu środków na wnioskowane przedsięwzięcie (na prośbę wnioskodawcy w przypadku braku wykonawcy zadania),
 - 4.4. odmowie wyboru przedsięwzięcia do dofinansowania.
5. Po wyczerpaniu środków możliwe jest dofinansowanie w/w przedsięwzięć ze środków WFOŚiGW w formie pożyczki na zasadach obowiązujących w Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

12.1.7. Procedura udzielenia dotacji

1. Udzielenie dotacji następuje na podstawie umowy cywilnoprawnej, zawartej z beneficjentem realizującym przedsięwzięcie w ramach Programu, po rozpatrzeniu wniosku złożonego do WFOŚiGW na obowiązującym wzorze (W-11).
2. Rozliczenia finansowe zrealizowanego zakresu zadania dokonywane będą w terminach kwartalnych po przedłożeniu przez beneficjenta: zbiorczego zestawienia faktur wraz z ich kserokopiami oraz zestawienia kart przekazania odpadów lub dokumentów potwierdzających przekazanie odpadów zawierających azbest do unieszkodliwienia wraz z ich kserokopiami. Wypłata środków nastąpi do 30 dni od złożenia dokumentacji rozliczeniowej.
3. Pełne rozliczenie zadania wraz z zestawieniem faktur i rachunków beneficjent przedłoży w terminie do dnia 15 listopada każdego roku.

12.2. Inne źródła finansowania

Do województwa wielkopolskiego w latach 2007 – 2013 skierowane były unijne na działania związane między innymi z ochroną środowiska. W okresie tym ma trafić do województwa ok. 350 mln euro w ramach objętych Strategią Rozwoju Kraju w tym około 83% tej kwoty będzie pochodziło z dofinansowania unijnego. Podział środków z dofinansowania unijnego odbywa się na podstawie programów. Do głównych z nich należą: Regionalny Program Operacyjny Województwa wielkopolskiego; Programy Operacyjne takie jak „Infrastruktura Środowisko” „Kapitał ludzki”, Innowacyjna Gospodarka” oraz innych programów np. "Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013" czy też Europejskich Programów Współpracy Terytorialnej.

Środki te skierowane są jednakże do projektów, których skala wielokrotnie przekracza koszty związane z dofinansowaniem programu usuwania azbestu w pojedynczej gminie. Nawet połączenie kilku gmin w ramach związku międzygminnego lub wszystkich gmin pojedynczego powiatu nie gwarantuje uzyskania skali wymaganych minimalnych wielkości środków, które mogłyby być brane przy staraniu się o dofinansowanie w ramach przedstawionych „Programów...”.

W latach 2014 – 2020 zostaną uruchomione środki w ramach różnych programów pomocowych pochodzące z Unii Europejskiej. Szczegółowe wielkości kwot w ramach programów oraz ich podział na poszczególne województwa powinien być znany w pierwszym kwartale 2014 r.

13. Wpływ wdrożenia programu na środowisko

Projekt „Programu usuwania azbestu dla Gminy Rychwał wraz z inwentaryzacją” pozwoli określić zakres występowania wyrobów zawierających azbest ze szczególnym uwzględnieniem budynków mieszkalnych. Przeprowadzona inwentaryzacja z natury określa obszary geograficzne (wsie) o największym ilościowym występowaniu wyrobów zawierających azbest, ich rodzaju oraz przedstawia ocenę stanu wyrobów azbestowych (w większości przypadków są to płyty faliste lub płaskie, azbestowo-cementowe zastosowane jako pokrycia dachowe budynków i tylko w nielicznych przypadkach płyt są zastosowane jako ściany zewnętrzne budynków gospodarczych), a tym samym określa stopień pilności ich usunięcia i unieszkodliwienia.

Na terenie Gminy Rychwał zidentyfikowano występowanie wyrobów zawierających azbest na **1620** obiektach z czego zdecydowana większość to wyroby azbestowe zastosowane jako pokrycie dachowe budynków mieszkalnych i gospodarczych.

Łączna ilość zidentyfikowanych wyrobów zawierających azbest to
319 182 m² o szacunkowej masie 5.263,794 tony (łącznie z luzem)

Potencjalnymi skutkami braku wdrożenia programu usuwania wyrobów zawierających azbest może być:

- Zwiększenie ilości odpadów składowanych nielegalnie czy w sposób nieprawidłowy,
- Wzmożona emisja włókien azbestowych na skutek nieodpowiedniego demontażu,
- Brak wyeliminowania wyrobów zawierających azbest w okresie prawnie do tego przewidzianym,
- Wzrost ilości „dzikich wysypisk” na których składowane będą odpady niebezpieczne,
- Niewłaściwe postępowanie z odpadami niebezpiecznymi przez mieszkańców co może prowadzić do pogorszenia zdrowia,

Brak realizacji zapisów „Programu usuwania azbestu dla Gminy Rychwał” prowadzić będzie do pogorszenia niektórych elementów środowiska, co negatywnie wpłynie na zdrowie mieszkańców Gminy Rychwał. Wpływ braku realizacji „Programu usuwania azbestu dla Gminy Rychwał” objawiać się będzie:

- Wzrostem emisji zanieczyszczeń do powietrza,
- Wzrostem zanieczyszczeń gleby,
- Dewastacją siedlisk naturalnych,
- Dewastacją walorów krajobrazowych i turystycznych gminy,
- Wzrostem zagrożenia dla zdrowia ludzi.

Za przedsięwzięcia o potencjalnym oddziaływaniu na środowisko przewidziane do realizacji w „Programie usuwania azbestu dla Gminy Rychwał” w okresie 2013 – 2032 można uznać działania związane z:

- Demontażem wyrobów zawierających azbest,
- Transportem odpadów niebezpiecznych z miejsca ich wytworzenia (demontażu) do miejsca ich unieszkodliwienia,
- Unieszkodliwieniem odpadów niebezpiecznych poprzez składowanie na uprawnionych do tego składowiskach.

Powyższe działania mogą negatywnie wpływać na ochronę jakości powietrza w przypadku nieodpowiedniego demontażu, transportu i unieszkodliwiania (wzrost

zapylenia czy emisji włókien azbestowych do powietrza) również na etapie likwidacji nielegalnych składowisk.

Pozytywne aspekty wprowadzenia programu

- Poprzez przeprowadzoną inwentaryzację wyrobów zawierających azbest gmina uzyska wiedzę o ilości, rodzaju, i lokalizacji wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie gminy,
- Przeprowadzona ocena stanu wyrobów zawierających azbest pozwoli ustalić okresy i ilości odpadów niebezpiecznych, które powinny zostać poddane unieszkodliwieniu,
- Pozyskana wiedza o ilości i lokalizacji wyrobów azbestowych powinna wyeliminować nieodpowiednie postępowanie z nimi przez mieszkańców, a zwłaszcza:
 - Przeprowadzanie demontażu przez uprawnione firmy, co powinno ograniczyć emisję włókien do atmosfery podczas prowadzonych prac i podczas transportu do miejsc unieszkodliwiania (poprzez odpowiednie zabezpieczenie odpadów do transportu),
 - Przekazywanie odpadów do unieszkodliwiania na uprawnionych składowiskach - nielegalne składowanie odpadów niebezpiecznych będzie można łatwo udowodnić,
- Wdrożenie systemu monitoringu realizacji „Programu...” ograniczy presję na środowisko – pozwoli określić miejsca powstawania odpadów niebezpiecznych w nadchodzących latach, co konsekwencji pozwoli na planowanie działań (finansowych, logistycznych i organizacyjnych) związanych z demontażem, transportem i unieszkodliwianiem azbestu,
- Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy przyczyni się do poprawy jakości środowiska i zmniejszy ryzyko narażenia mieszkańców gminy na substancje kancerogenne.

Wymienione czynniki będą miały pozytywny wpływ na powietrze, powierzchnię ziemi i zdrowie ludzi.

Negatywne aspekty

Prace związane z demontażem wyrobów zawierających azbest mogą powodować przedostawanie się włókien azbestowych do powietrza. W celu zminimalizowania skutków prowadzenia prac demontażowych, należy prace te powierzyć uprawnionym przedsiębiorcom (posiadającym decyzję Marszałka na prowadzenie prac z wyrobami zawierającymi azbest). Firmy specjalistyczne potrafią poprzez stosowane technologie, stosowanie środków ochrony osobistej pracowników i przygotowanie obiektu do demontażu ograniczyć negatywne skutki oddziaływania na środowisko i zdrowie ludzi podczas wykonywania prac.

Wytworzone odpady niebezpieczne należy przetransportować z miejsca ich wytworzenia do miejsca unieszkodliwiania. Zwiększenie ilości transportu będzie na terenie gminy nieistotne – w pierwszych latach rocznie program przewiduje transport ok. 22 ton odpadów, a w latach 2017 – 2032 ilość przewożonych odpadów ma wzrosnąć do ok. 308,0 ton rocznie. Jest to zaledwie kilkanaście transportów w ciągu roku, transporty te nie zmienią w istotny sposób emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz nie będą miały wpływu na poziom hałasu drogowego.

Realizacja zadań przewidzianych w Programie usuwania azbestu z terenu Gminy Rychwał wpłynie przede wszystkim na:

- Coroczne ograniczenie ilości wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Rychwał,
- Usunięcie do roku 2032 wyrobów zawierających azbest z terenu gminy,
- Zmniejszy ryzyko narażenia ludności na substancje rakotwórcze do których zaliczane są włókna azbestowe,
- Ograniczy degradację gleb i krajobrazu,
- Działania przyczynię się do poprawy jakości powietrza atmosferycznego.

Wobec powyższego stwierdza się, iż realizacja zadań wynikających z „Programu...” przyczyni się do poprawy stanu środowiska na obszarze gminy.

Brak realizacji projektowanego dokumentu, przyczyni się do pozostawienia stanu obecnego, a co za tym idzie wpłynie na pogarszanie stanu środowiska w przyszłych latach.

14. Podsumowanie

Gospodarka odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest, jest ważnym elementem całego systemu gospodarki odpadami, a także integralną częścią planów gospodarki odpadami i województw oraz planu krajowego. Azbest należy do surowców charakteryzujących się niekorzystnym działaniem zarówno na zdrowie ludzi, jak i na środowisko naturalne. W związku z tym faktem od 1997 r. zakazano stosowania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Mimo istnienia zakazu stosowania azbestu w nowych budynkach i technologiach będzie on elementem struktury wielu obiektów jako materiał wbudowany jeszcze przez kilkanaście lat. Należy pamiętać, że nie jest szkodliwa sama obecność w budynku materiałów zawierających azbest. Niebezpieczeństwo pojawia się w wyniku nieprawidłowego obchodzenia się z tymi elementami, na skutek czego mogą one stać się niebezpieczne będąc źródłem emisji włókien azbestowych do powietrza.

Niezbędne jest zastosowanie się właścicieli i zarządców obiektów budowlanych do obowiązku prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest oraz przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu. Istotna jest również świadomość przedsiębiorców wykonujących prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Wykonywanie tych prac wyłącznie przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie firmy, pozwoli wyeliminować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia.

Z tego względu jednym z głównych celów niniejszego programu jest edukacja i przybliżenie szerokim kręgom społeczeństwa problematyki bezpiecznej eksploatacji usuwania wyrobów zawierających azbest. Rola Gminy w problematyce azbestu sprowadza się do koordynacji działań związanych z usuwaniem azbestu i poszerzania świadomości mieszkańców w kwestii zagrożeń dotyczących wyrobów azbestowych i sposobów ich eliminowania.

Dla prawidłowej realizacji celów Programu usuwania azbestu niezbędna jest okresowa wymiana informacji pomiędzy starostwem powiatowym i gminami, dotycząca stopnia zaawansowania realizacji poszczególnych zadań. Dlatego też przewiduje się wymianę ww. informacji w sposób zorganizowany - w ustalonej formie pisemnej lub elektronicznej (sprawozdawczość okresowa).

Informacje, jak postępować w trakcie eksploatacji, zabezpieczania lub usuwania azbestu i materiałów zawierających azbest, jak postępować z wytworzonymi odpadami aż po ich deponowanie na składowisku, przedstawione w niniejszym dokumencie, powinny pomóc w rozpowszechnianiu stosowania dobrych wzorców bezpiecznego postępowania z azbestem i materiałami zawierającymi azbest.

Gmina Rychwał od kilku lat uczestniczy w programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu konińskiego, którego organizatorem jest Starostwo Powiatowe w Koninie wraz z gminami. Na realizację programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Powiatu Konińskiego w roku 2013 uzyskano środki z WFOŚiGW w Poznaniu w wysokości 1.000.000 zł. Wraz ze środkami własnymi Starostwa Powiatowego w Koninie budżet na realizację tego programu wynosi w 2013 roku ok. 1.230.000 zł.

15. Spis tabel

Tabela nr 1	Zbiornicze zestawienie miejscowości w gminie Rychwał
Tabela nr 2	Zbiornicze zestawienie występowania azbestu z podziałem na budynki
Tabela nr 3	Zbiornicze zestawienie wg rodzaju wyrobów azbestowych
Tabela nr 4	Zbiornicze zestawienie występowania azbestu wg przewidywanego terminu usunięcia
Tabela nr 5	Ilości usuniętych wyrobów azbestowych z terenu gminy Rychwał
Tabela nr 6	Harmonogram realizacji „Programu usuwania azbestu...”
Tabela nr 7	Koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest w latach
Tabela nr 8	Koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest w rozbiciu na rodzaje robót dla lat 2014 - 2017
Tabela nr 9	Harmonogram czasowo-finansowy wdrażania „Programu...”

16. Materiały źródłowe

Wykaz rozporządzeń dotyczących zagadnień azbestowych, stan na czerwiec 2013 r.

1. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2004 r. w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym i warunków ich zatrudnienia przy niektórych z tych prac (Dz. U. Nr 200, poz. 2047 z późn. zm.)
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Nr 213, poz. 1397)
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 października 2008 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. Nr 196, poz. 1217)
4. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielanych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19, poz. 231)
5. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 sierpnia 2004 r. w sprawie okresowych badań lekarskich pracowników zatrudnionych w zakładach, które stosowały azbest w produkcji (Dz. U. Nr 183, poz. 1896)
6. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 185, poz. 1920, z późn. zm.)
7. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz. U. Nr 13, poz. 109)
8. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 33, poz. 166)

9. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 15 września 2005 r. w sprawie leków związanych z chorobami wywołanymi pracą przy azbestie (Dz. U. Nr 189, poz. 1603)
10. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 8 lutego 2010 r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem (Dz. U. Nr 27, poz. 140)
11. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833, z późn. zm.)
12. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595)
13. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, z dnia 13 grudnia 2010 r. (Dz.U. z dnia 11.01.2011) w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest. (Dz.U. 2011 Nr 8 poz. 31)
14. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz Dz. U. Nr 162 poz. 1089 z dnia 5 sierpnia 2010)
15. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 stycznia 2013 r. w sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu (Dz. U. 2013 Nr 0, poz. 238)
16. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824)
17. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie składowisk podziemnych (Dz. U. Nr 298, poz. 1771)
18. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206)
19. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055)
20. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 124, poz. 1033)
21. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. 2013 Nr 0, poz. 523)
22. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2004 r. w sprawie warunków, w których uznaje się, że odpady nie są niebezpieczne (Dz. U. Nr 128, poz. 1347)
23. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 kwietnia 2011 r. w sprawie standardów emisyjnych z instalacji (Dz. U. Nr 95, poz. 558)
24. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2011 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 249, poz. 1673)
25. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 marca 2006 r. w sprawie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów poza instalacjami i urządzeniami (Dz. U. Nr 49, poz. 356)
26. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych (Dz. U. Nr 249, poz. 1674)

27. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 czerwca 2008 r. w sprawie rodzajów odpadów, których przewóz w celu unieszkodliwiania jest zabroniony (Dz. U. Nr 119, poz. 769)
28. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 listopada 2008 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji oraz pomiarów ilości pobieranej wody (Dz. U. Nr 206, poz. 1291)
29. Oświadczenie Rządowe z dnia 23 marca 2007 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. (Dz. U. Nr 99, poz. 667)
30. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 108, poz. 953, z późn.zm.)
31. Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 15 lutego 2012 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu (Dz. U. 2012 Nr 0, poz. 192)
32. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126)
33. Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie prowadzenia kursów z zakresu przewozu towarów niebezpiecznych (Dz. U. 2012 Nr 0, poz. 619)

Wykaz ustaw dotyczących problematyki azbestowej, stan na czerwiec 2013 r.

34. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. Z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.)
35. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. O zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.)
36. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. Z 2010 r. Nr 243, poz. 1623, z późn. zm.)
37. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Z 2008 r. Nr 25, Poz. 150, z późn. zm.)
38. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. O odpadach (Dz. U. Z 2010 r. Nr 185, poz. 1243, z późn. zm.)
39. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. O wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, Ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, z późn. zm.)
40. Ustawa z dnia 25 lutego 2011 r. O substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. Nr 63, poz. 322)
41. Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. O przewozie towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 227, poz. 1367)
42. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. O zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. Z 2005 r. Nr 180, poz. 1495)
43. Ustawa z dnia 01 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2011 Nr 152 poz. 895)
44. Ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy o substancjach i preparatach chemicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 20, poz. 106)

Dyrektywy Rady EWG

45. Dyrektywa Rady Nr 80/1107/EWG z dnia 27 listopada 1980 r. w sprawie ochrony osób narażonych na ekspozycję szkodliwych substancji (ze zmianami wynikającymi z dyrektywy Nr 91/322/EWG z dnia 29 maja 1991 r.).
46. Dyrektywa Rady Nr 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. o ochronie pracowników przed zagrożeniem związanym z narażeniem na działanie azbestu w pracy (znowelizowana Dyrektywą Rady Nr 91/382/EWG).
47. Dyrektywa Rady Nr 90/394/EWG z dnia 28 czerwca 1990 r. w sprawie ochrony pracowników przed narażeniem na czynniki rakotwórcze w środowisku pracy (znowelizowana Dyrektywą Rady Nr 99/38/WE).
48. Dyrektywa Rady Nr 91/382/EWG z dnia 25 czerwca 1991 r. o dopuszczalnym stężeniu włókien azbestu (uzupełnienie do Dyrektywy Nr 83/477/EWG).
49. Dyrektywa Rady Nr 94/33/EWG z dnia 22 czerwca 1994 r. w sprawie ochrony młodocianych w miejscu pracy.
50. Dyrektywa Rady Nr 75/442/EWG z dnia 15 lipca 1975 r. w sprawie odpadów.
51. Dyrektywa Rady Nr 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976 r. w sprawie zasad prawa, przepisów i środków administracyjnych krajów członkowskich Wspólnoty Europejskiej, jak również odnoszących się do ograniczeń w zakresie handlu i stosowania substancji niebezpiecznych.
52. Dyrektywa Rady Nr 83/478/EWG z dnia 19 września 1983 r. w sprawie ujednolicenia ustawodawstwa, przepisów i postanowień krajów członkowskich.
53. Dyrektywa Rady Nr 85/610/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. jako uzupełnienie do Dyrektywy Nr 76/769/EWG.
54. Dyrektywa Rady Nr 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1987 r. o ochronie bezpieczeństwa i higieny w miejscu pracy.
55. Dyrektywa Rady Nr 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. w sprawie zapobiegania i zmniejszania zanieczyszczenia środowiska azbestem.
56. Dyrektywa Rady Nr 89/106/EWG z dnia 21 grudnia 1988 r. w sprawie zbliżania ustawodawstwa, przepisów i postanowień administracyjnych krajów członkowskich, dotyczących produktów budowlanych.
57. Dyrektywa Rady Nr 91/659/EWG z dnia 3 grudnia 1991 r. w sprawie zbliżania ustawodawstwa, przepisów i postanowień administracyjnych krajów członkowskich, dotyczących wprowadzania ograniczeń w zakresie rozprowadzania na rynku i stosowania niebezpiecznych substancji i wyrobów technicznego zastosowania.
58. Dyrektywa Rady Nr 84/360/EWG z dnia 28 czerwca 1984 r. w sprawie zanieczyszczeń środowiska przez zakłady przemysłowe.
59. Dyrektywa Rady Nr 98/24/WE z dnia 7 kwietnia 1998 r. w sprawie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników przed niebezpieczeństwem związanym ze środkami chemicznymi w miejscu pracy.
60. Dyrektywa Rady 99/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów.
61. Dyrektywa Rady 91/689/WE z dnia 12 grudnia 1991 r. w sprawie odpadów niebezpiecznych.
62. Rozporządzenie Rady 259/93 z dnia 1 lutego 1993 r. w sprawie nadzoru i kontroli przesyłania odpadów w obrębie Wspólnoty, do Wspólnoty i poza jej obszar.
63. Dyrektywa Rady 97/11/WE z dnia 3 marca 1997 r. nowelizująca Dyrektywę 85/337/EWG - w sprawie oceny oddziaływania niektórych publicznych i prywatnych przedsięwzięć na środowisko.
64. Dyrektywa Rady 96/61/WE z dnia 24 września 1996 r. w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli.
64. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny skutków oddziaływania na środowisku niektórych planów i programów.

65. Dyrektywa Rady 91/692/WE z dnia 23 grudnia 1991 r. w sprawie normalizacji i racjonalizacji sprawozdań dotyczących realizacji niektórych Dyrektyw Rady dotyczących środowiska.

Inne materiały

66. J. Dyczek. Charakterystyka, własności i zastosowanie azbestu. Akademia Górniczo-Hutnicza Kraków, Fundacja Łódzkie bez Azbestu, www.azbestlodz.pl.
67. Azbest - narażenie i skutki zdrowotne - dr hab. Edward Więcek, Bezpieczeństwo Pracy 2/2004.
68. Azbest - ekspozycja zawodowa i środowiskowa: skutki, profilaktyka.- Neonila Szeszenia-Dąbrowska, Łódź: Oficyna Wydawnicza Instytut Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera, 2004.
69. N. Szeszenia-Dąbrowska: Azbest a zdrowie człowieka. Materiał dydaktyczny na kurs specjalistyczny „Bezpieczne postępowanie z azbestem i materiałami zawierającymi azbest”. Kraków, AGH, 26.06.2003 r).
70. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r.
71. Konwencja Nr 162 Konferencji Ogólnej Międzynarodowej Organizacji Pracy z dnia 24 czerwca 1986 r. - dotycząca bezpieczeństwa w stosowaniu azbestu.
72. Zalecenia Międzynarodowej Organizacji Pracy Nr 172 z dnia 24 czerwca 1986 r. dotyczące ochrony pracowników przed działaniem azbestu.

*Wiceprzewodnicząca Rady Miejskiej
w Rychwale*

Leokadia Śniegowska
Leokadia Śniegowska

17. Załączniki

**Załącznik nr 1 – Szczegółowa inwentaryzacja występowania wyrobów
zawierających azbest na terenie Gminy Rychwał –
(oddzielny wykaz)**